

Amikor a szexuális erőszak áldozata valódi védelmet kap – A gyermekvédelem pozitív történetei, 1. rész

2018. november 7. | dr. Gyurkó Szilvia

Idén eddig 291 esetben indult eljárás gyerekekkel szembeni szexuális erőszak vádjával Magyarországon. Ennek több mint 80 százalékát családtag, rokon követhette el. Ahhoz, hogy egy ilyen eset kiderüljön, sok-sok körülménynek kell összejárnia, egy sor szakembernek kell jól végeznie a dolgát. És nemcsak jól, hanem érzékenyen, emberségesen, empatikusan. Nagy öröm, ha arról hallunk: van ilyen is. Van, amikor jól működik a rendszer. Van, amikor a bűnös büntetést, az áldozat és családja pedig elégtételt kap. És ezzel esélyt a feldolgozásra, továbblépésre. Gyerekjogi szakértőnk, **dr. Gyurkó Szilvia** most egy ilyen esetről ír.¹

A negatív spirál

Úgy nőttem fel, és azt tanultam az iskolában, hogy a hibáinkból lehet a legtöbbet tanulni, és a tévedésekkel, rossz megoldásokkal való szembesülés a legfontosabb, ha változtatni akarunk. Ez valószínűleg így is van, ezért is fontos minden szakmának és szakembernek, hogy azonosítsa a gondokat, és tudatában legyen annak, mely területeken kell változtatni.

Több mint egy évtizede csinálom ezt a gyerekvédelemben és az igazságszolgáltatásban (civilként, kutatóként), de valahogy nem látom, hogy igazán haladnánk. Sőt. Mára már annyira eluralkodott a sok-sok probléma láttán a negatív kép például a gyerekvédelemről, hogy sajnos beindult egy negatív spirál:

a szakma rossz megítélése miatt kevesebben választják ezt a pályát, – kevés a szakember –, akik maradtak, hamarabb elfáradnak. A szakemberhiány miatt pedig olyanokat is fel kell venni, akik korábban nem juthattak volna be – így a végén még rosszabb lesz a rendszer.

Jó ideje gondolkozom azon, hogyan lehetne ezt a negatív spirált megállítani és visszafordítani. Azt a hurráoptimizmust, ami a központi kommunikációt jellemzi, nem tartom megoldásnak (leginkább azért, mert élesen lehasítja a problémákat, és nem mutat valódi képet), viszont a pozitív történetek megmutatása talán segíthet.

Úgyhogy elhatároztam: mostantól rendszeresen jelentkezem a gyermekvédelem sikertörténeteivel. Persze keserédes ügyek ezek, amelyekben sokszor a szerencse is szerepet játszik, de (reményeim szerint) ezek az esetek megmutatják azt is, hogy miként képes jól működni ez a rendszer.

Egy fiú

L. ügye az iskoláján keresztül érkezett hozzánk.

---

¹ Szerkesztő

Az iskolai **szociális munkás** írt alapítványunknak² egy e-mailt, amelyben kérdezte, hogy mit lehet tenni akkor, ha az érettségi előtt álló egyik diákról a legjobb barátja azt állítja, évek óta szexuális erőszak áldozata a családjában. Mit tehet szakemberként, és hogyan lehet segítséget nyújtani a gyerekeknek. Először e-mailben válaszoltunk, és röviden leírtuk, hogy mi jellemzi a szexuális erőszakot, és a hatályos jogszabályok milyen feladatokat írnak elő ilyen gyanú esetén a szakembereknek. A szociális munkás válasza hamar megérkezett: időközben sikerült bizalmi kapcsolatot kiépítenie az áldozattal, aki megerősítette a szexuális erőszakot – de nem akarja, hogy bárki más tudjon a dologról.

Ez egy klasszikus csapdahelyzet:

a szakember a titoktartás kötelezettsége és a jelzési kötelezettség között vergődik, hiszen nem kockáztathatja a gyerek nehezen elnyert bizalmának elvesztését, viszont tudja, hogy súlyos bántalmazás történt, aminek csak akkor lehet véget vetni, ha kiderült.

Az ügynek ebben a szakaszában csak az iskolai szociális munkással volt szoros az együttműködésünk (a gyerekekkel nem is találkoztunk még). A szakembert erősítettük meg abban, hogy amíg a gyerek nem engedi a titok elmondását, addig nem szabad semmilyen eljárást megindítani, mert az pont ellentétesen fog hatni. Hiszen az áldozat azt érzi majd, hogy elárulták, jó eséllyel bezárkózik, nem fogja elmondani, mi történt, így az elkövető megúszhatja az egészet. Viszont, ha elsődlegesen azon dolgoznak a gyerekekkel, hogy másnak is elmondható legyen a bántalmazás, akkor esély van rá, hogy sikeresen végig tudjuk vinni az eljárást.

Alig két hét elteltével jelentkezett a szociális munkás: a gyerek hajlandó találkozni velünk, hogy elmesélje, mi történt, és hozzájárul ahhoz, hogy másnak (így például a rendőrségnek is) kiadható legyen az ügye. Ez hatalmas előrelépés volt. Azonnal megtörtént a jelzés és a feljelentés, mi pedig először találkoztunk a gyerekekkel.

Halvány, szinte áttetsző bőrű, nagyon vékony fiú volt. Sokkal fiatalabbnak tűnt a koránál. Hosszú haja az arcába lógott, és alig lehetett látni a szeméit. Nagyon halkán mesélt, és sokszor nem is tudta végigmondani, hogy mi történt vele – a szavait, mondatait legtöbbször a mellette ülő szociális munkás fejezte be – a korábban elmondottak alapján.

Egy évek óta tartó szexuális erőszak története derült ki. Orális aktusra kényszerítés, érzelmi zsarolás, bántalmazás. A gyereket meg is fenyegette a családtag elkövető, hogy súlyos következménye lesz annak, ha bárkinek beszél – így évekig nem is szólt senkinek arról, hogy mi történik vele.

Az eljárás

A beszélgetés során elmondtuk neki, hogyan zajlik egy büntetőeljárás. Lerajzoltuk, megmutattuk a folyamatot. Elmondtuk, hogy a különböző szereplőknek mi a dolga, és körülbelül mennyi ideig fog tartani az eljárás. Végigbeszéltük, hogyan zajlik egy szakértői meghallgatás, és felkészítettük arra is, hogy mivel nincsenek tárgyi bizonyítékok, az elkövető pedig tagad, ezért – ha az ő tanúvallomását nem ítélik elég erősnek, és a szakértői véleménnyel valami gond lesz, akkor – az is elképzelhető, hogy nem áll majd meg a vád.

---

² Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány

Mindenről tudnia kellett a gyerekeknek. Nem szépíthettük a dolgokat.

Elment a jelzés a **gyermekjóléti szolgálat** számára is, akik tudták, hogy a fiú a szükséges segítő szolgáltatásokat az alapítványnál kapja meg, és elsődleges támogatója és bizalmasa az iskolai szociális munkás. A gyermekjóléti szolgálat rendszeres tájékoztatást kért, és felajánlotta a segítségét a családnak.

A büntetőeljárásban minden nagyon jól ment. Egy elképesztően érzékeny **rendőr** felelt a nyomozásért, a gyanúsított szinte azonnal előzetes letartóztatásba került, és a rendőrség összesen egyszer hallgatta meg a gyereket (nem gyerekbarát meghallgató szobában, de nagyon érzékenyen, teret adva annak, hogy a saját szavaival mesélje el a történetét). Ez után egyetlen szakértői vizsgálat volt, ami minden ponton megerősítette, hogy L. története hiteles, a bántalmazás miatti trauma tünetei pedig (sajnos) nagyon jól érzékelhetők voltak a pszichológus szakértő számára. Ezt követően a nyomozó (alig öt hónap elteltével) vádemelési javaslattal átküldte az ügyet az ügyészségre.

Az **ügyész** szintén nagyon együttműködő és érzékeny volt, de még egy szakértői vizsgálatot kért – ezt megpróbáltuk „lealkudni”, de végül az ügyész érvei meggyőztek minket is: a bíróságon stabilabb lesz a vád képviselője, ha legalább két szakértő igazolja a bántalmazás tényét, így elkerülhető, hogy a bírósági szakaszban esetleg új szakértést rendeljenek el. Végül a fiút még egyszer meghallgatták, de ez után már a bíróságra került az ügy.

A **bíró**, aki eljár a fiú bántalmazásának ügyében, a sértetti képviselő javaslatára, nagyon nyitott volt. A tárgyalás előtt el lehetett érni, hogy még a folyosón se kelljen találkoznia az elkövetőnek és az áldozatnak. Zárt tárgyalás volt, semmilyen médiajelenlétet nem engedtek meg, az iskolai szociális munkás a folyosón, az áldozatot képviselő ügyvéd a tárgyalóteremben lehetett jelen. Bár a fiúnak el kellett mennie a tárgyalásra, hogy a bíró meghallgassa, de ez a meghallgatás nem a pulpitusról történt. A bíró odaült a gyerek mellé, és a kérdései alapján egyértelmű volt, hogy tökéletesen ismerte a nyomozati iratokat, a szakértői véleményeket, és a kérdései – bár nehezek voltak a gyerek számára (minden kérdés az lett volna ebben a helyzetben), de az empátia, a megértés, ami a bíróból sugárzott, sokkal könnyebbé tette a válaszadást.

Amikor a fiú azt érezte, hogy nem tudja folytatni, és kérte, hogy álljanak meg, a bíró szünetet rendelt el, és csak utána folytatták a tárgyalást.

A gyerek a tárgyalóteremből megkönnyebbülten jött ki, azzal az érzéssel, hogy ami történt, az nem kikérdezés volt, hanem valódi meghallgatás, és ami történik, az tényleges igazságszolgáltatás.

A gyereket a teljes eljárás alatt négyszer hallgatták meg, ami a hazai viszonyok között nagyon kevésnek számít.

Első fokon az elkövetőt elítélték, de a védelem fellebbezett. Az elkövető viszont továbbra is előzetes letartóztatásban maradt. Másodfokon a bíróság helyben hagyta az ítéletet.

Ma már a fiú bántalmazója harmadik éve ül börtönben, és még kétszer ennyi idő vár rá. Az ítélethirdetésig a gyereket kísérő szakemberek folyamatosan egyeztettek, gyakran találkoztak, és az érdekében kidolgozott stratégiát közösen képviselték.

A fiú és családja számára a szexuális erőszak feldolgozása, valamint a továbblépés még egy hosszú folyamat, de mind az igazságszolgáltatásról, mind pedig a gyermekvédelem és az iskolai szociális munka tekintetében pozitív tapasztalatokat szereztek.

Számukra ez fontos és elengedhetetlen a továbblépéshez, amire lehet alapozni a későbbi együttműködésekben is.

Dr. Gyurkó Szilvia

A történetben szereplő gyerek adatait a magánéletének védelme érdekében megváltoztattam.